

Posudek oponenta diplomové práce na Oddělení geověd Centra biologie,
geověd a envigiky ZČU v Plzni

Příjmení a jméno autora práce:	Klára Trnková
Studijní obor:	Učitelství pro SŠ – obor AJ – GE
Název práce:	Sociálně patologické jevy v ČR

Hodnocení

Cíle práce (vzhledem ke stavu výzkumů v daném oboru) hodnotím pro danou úroveň postupové práce jako:	1 Plně vyhovující a aktuální	2 Průměrné	3 Podprůměrné až nevyhovující a neaktuální
<p>Cílem předložené práce bylo, mj., "vybrat a analyzovat sociálně patologické jevy" (str. 9), a dále pak zhodnotit jejich regionální diferenciaci (tamtéž). Tyto cíle se sice splnit podařilo, ovšem za cenu určitých terminologických a konceptuálních nejasností.</p> <p>Na rovině konceptualizace předmětu zájmu (terminologicky vymezeného jako "sociálně patologické jevy") jsem shledal předloženou práci jako vybudovanou poměrně nepřesvědčivým způsobem. Autorka sice předloží několik učebnicových definic "sociální patologie", již ale nevysvětlí, <u>proč</u> vybrané sociální jevy považuje za "patologické", resp. <u>v jakém smyslu</u> jsou "patogenní". Proč. např. autorka považuje rozvodovost (kapitola na str. 30 a dále) za "patogenní", se čtenář textu nedozví. Jak tedy rozumět tabulce 3 v téže kapitole (na str. 32), ze které vyplývá, že se průměrná rozvodovost v ČR pohybuje okolo 55% (ve třech krajích ČR tato míra dokonce přesahuje 60%)? Proč se jedná o "patologii" a ne o "normu"? Podobné otázky (sice relativně jednoduše řešitelné, v textu však nijak neproblematizované) otázky se vynořují na řadě míst předloženého textu. Proč autorka považuje za patologický fenomén např. znásilnění či loupežné přepadení, je bez diskuze – já se s názorem autorky práce v tomto bodě ztotožňuji. Méně se však ztotožňuji s rovnítkem mezi "patologií" a např. potratovostí; z jaké – jiné, než náboženské – perspektivy je možné chápat potratovost jako "patogenní jev"? Obávám se, že tvrzení typu "(rozvodovost) je velkým problémem" (str. 15), je pro text na úrovni diplomové práce ne zcela dostatečný; mělo by být primárně vysvětleno, <u>proč</u> je ten který jev problematický.</p> <p>Podobně u nezaměstnanosti či bezdomovectví je patrné, že se jedná o "sociální patologii" na zcela jiné úrovni, než interpersonální násilí (znásilnění, loupež...)... Zatímco znásilnění lze považovat za do jisté míry individuální projev násilí na druhé osobě, jak přistoupit k nezaměstnanosti a bezdomovectví? Jsou nezaměstnaní a lidé bez domova "patologičtí"? Nebo je patologický sociální a ekonomický systém, který umožňuje, aby nezaměstnanost a bezdomovectví ničily lidské životy? V konceptualizaci předmětu zájmu tak autorka předložené práce nekritickým způsobem směšuje "sociální/strukturální" fenomény jako je nezaměstnanost a bezdomovectví s fenomény "individuálními" (srov. předloženou definici soc. patologie jako údajný atribut "chování jedince", jako "poruchu a deformaci" na str. 12, nebo dokonce jako "nevhodné chování" na str. 9! Je nezaměstnanost skutečně možné považovat za "nevhodné</p>			

chování"?)

Shrnuto: výše uvedené (řečnické) otázky jsou podle mého názoru důsledkem nedůsledné práce na rovině konceptualizace předmětu zájmu, resp. důsledkem nedostatečného "vysvětlení", co přesně, a proč, autorka předložené práce studovala. Čtenáře může zmást mj. tvrzení, že "sociálně patologními jevy se zabývá sociální patologie" (str. 11). Nikoliv: "sociální patologie" (resp. sociální deviace) je sociální jev, který je předmětem zájmu řady vědních disciplín.

Na druhou stranu – přes výše naznačené problémy na rovině konceptualizace předmětu zájmu – považuji stanovené cíle práce (zmapovat regionální distribuci vybraných sociálních jevů) za vědecky zajímavé a politicky aktuální, téma.

Ve vztahu k cílům práce hodnotím zvolený metodický postup/aparát jako:	1 <u>Velmi</u> vyvážený a vhodný (zvolené metody plně odpovídají stanoveným cílům)	2 <u>Částečně</u> vyvážený	3 <u>Nevyvážený</u> (metody se povětšinou míjí se stanovenými cíli)
---	--	----------------------------	---

Viz bod níže

Použité metody (vzhledem ke stavu výzkumů v daném oboru) hodnotím jako:	1 <u>Aktuální</u>	2 <u>Částečně zastaralé</u>	3 <u>Zastaralé</u>
--	-------------------	-----------------------------	--------------------

Autorka předložené práce prokazuje, že jí nečiní problémy jednoduše zpracovávat statistická data, a tyto převádět – a zřehledňovat – pomocí jednoduchých tabulek.

Zvolený metodologický postup, ve vztahu v cílům práce, považuji za vhodně zvolený. Pouze není jasné (a v textu v podstatě nevysvětlené) proč, resp. s jakým cílem, autorka na data aplikovala metodu shlukové analýzy (viz kapitola 7 na str. 59 a dále). Čtenáři tak není příliš jasné, jaké informace si má z tabulek 10 až 16 odnést. Podobně nejasným způsobem pak působí i obr. 27 v téže kapitole.

Práci s literaturou (úplnost vzhledem ke zvolenému tématu, aktuálnost a vazbu na zahraniční publikace v daném oboru atd.) hodnotím jako:	<u>Výbornou</u>	<u>Velmi</u> <u>dobrou</u>	<u>Dobrou</u>	<u>Nevyhovující</u>
---	-----------------	----------------------------	---------------	---------------------

Práci s literaturou považuji "pouze" za dobrou. Práce sice reflektuje česky psanou literaturu vztahující se ke studované problematice (byť jde převážně o učebnice, méně pak již o původní výzkumné práce v příslušné oblasti), téměř však absentují odkazy na literaturu zahraniční (kromě pár odkazů na zahraniční literaturu metodologickou).

Úplná absence návaznosti na mezinárodní vědecký diskurz ve zvolené oblasti se odráží již ve volbě terminologie a konceptů, se kterými práce pracuje, resp. o které se opírá. Např. koncept "sociální patologie" je konceptem používaným téměř výhradně v českém (a slovenském) prostředí; v západních vědeckých diskurzích bývá, i z důvodu snahy *apriori* nepatologizovat a nehodnotit předmět zájmu, problematika "sociální patologie" konceptualizovaná spíše v termínech "deviantního jednání", což je předmět zájmu transdisciplinární oblasti na pomezí sociologie, antropologie, kulturní/sociální geografie či kriminologie, kterou – jak jsem již naznačil – předložená práce v podstatě nijak nereflakuje.

Výsledky (zejména originalitu, věrohodnost, kvalitu prezentace) hodnotím jako:	<u>Výborné</u>	<u>Velmi</u> <u>dobré</u>	<u>Dobré</u>	<u>Nevyhovující</u>
---	----------------	---------------------------	--------------	---------------------

Prezentaci dat považuji za poměrně zdařilou. Výsledný pozitivní dojem částečně snižuje

relativní nepřehlednost prezentovaných map (mapa č.1 na str. 29, mapa č.2 na str. 35 atd.) – *sloupce* reprezentující míru znázorňovaných fenoménů jsou na těchto relativně malých mapách skutečně malé, což snižuje jak jejich výpovědní, tak i komparativní, hodnotu. Čtenář, který nenosí – pomyslně – administrativní mapu ČR "v hlavě", pak může mít také problémy v orientaci v jednotlivých okresech na prezentovaných mapách; čtyřbarevná legenda na černobílém tisku nízké kvality předložené mapy dále zpřehledňuje.

Formální úroveň práce hodnotím jako:	Výbornou	Velmi dobrou	Dobrou	Nevyhovující
---	----------	--------------	--------	--------------

Formální úroveň práce hodnotím jako dobrou. Celkový pozitivní dojem občas narušuje stylistika psaní, formátování textu (odstavce jsou často odraženy "do bloku" – např. na str.21) a občas nepřesný způsob práce s druhotnou literaturou. Pokud v odborném textu odkazujeme na konkrétní údaj, nebo myšlenku u jiného autora, bývá dobrým zvykem odkázat nejen na citované dílo jako celek, ale také na konkrétní stranu, ze které danou informaci/myšlenku čerpáme (tak by některé odkazy v předložené DP měly být opatřeny konkrétní stranou, ze které byly převzaty – např. Kelbel a Šilhán 2012, nebo Zaiane 1999 na str. 23. Tatáž výtka se vztahuje také k většině odkazů v kapitole 4.2.6).

Diskusi výsledků (zejména relevanci a kvalitu diskutovaných prací, závěry vyplývající z diskuse) hodnotím jako:	Výbornou	Velmi dobrou	Dobrou	Nevyhovující
--	----------	--------------	--------	--------------

V předložené práci není diskuze výsledků – bohužel – příliš rozvinuté téma; jako kdyby se autorka obávala vlastní interpretace předložených dat. Autorka data předkládá, již je však příliš neinterpretuje. Podobně "nedotažené" působí závěrečná kapitola (str. 65 a dále): působí spíše jako shrnutí, než jako důstojný závěr za textem, za nímž stojí – beze sporu – mnoho hodin studia a vlastní práce s daty.

Cíle práce hodnotím jako	Splněné vynikajícím způsobem	Splněné	Splněné částečně	Nesplněné
---------------------------------	------------------------------	---------	------------------	-----------

Otázky †	Vysvětlete prosím zkušební komisi, v jakém smyslu (tj. proč) považujete jevy jako je <i>potratovost</i> , <i>nezaměstnanost</i> a <i>bezdomovectví</i> za jevy "patogenní."
-----------------	---

Celkové hodnocení

Práci k obhajobě	Doporučuji	Nedoporučuji	
V případě kladného doporučení navrhuji celkové hodnocení práce:	Výborně	Velmi dobře	Dobře

Datum: 20.8.2013

Oponent práce: PhDr. Michal Růžička, Ph.D.

Podpis:

*) V případě hodnocení jiné kategorie než (1) a Výborně zde, prosím, zdůvodněte Vaše hodnocení.

†) Zde je možné uvést otázky, jejichž zodpovězení považujete za stěžejní pro obhájení práce. Podepsaný originál tohoto posudku, prosím, pošlete ve třech vyhotoveních na OG CBG (doc. RNDr. Pavel Mentlík, Ph.D.).

Elektronickou verzi, prosím, zašlete na: pment@cbg.zcu.cz